

Dr. Nijaz Duraković

Promocija knjige:

"BRČKO GENOCID I SVJEDOČENJA", autora Jusufa Kadrića,

Ovo je još jedna u nizu knjiga koje su se u zadnje vrijeme pojavile na ovu temu kako u BiH tako i u inostranstvu.

Možda će neko pomisliti da je to prevelika produkcija i da je javnost zasićena sličnim svjedočenjima, ali treba se uvijek sjetiti da je u BiH ubijeno stotine hiljada ljudi, još više ih je prognano, protjerano i trajno unesrećeno.

Treba uvijek podsjećati da je u BiH izvršen najveći zločin genocida u ovom stoljeću poslije Holokausta nad Jevrejima u Drugom svjetskom ratu.

Jedan od stravičnih primjera tog zločina je svakako Brčko.

Kada je Roj Gatman, čuveni novinar News Day - a, koji je za svoje tekstove o zločinima u BiH dobio i Pulicerovu nagradu, 2. avgusta 1992. godine izvijestio o okrutnom i sistematskom ubijanju, maltretiranju, silovanju i prebijanju uhapšenika u srpskim logorima Omarska i Brčko, tek tada je probuđena zapadna medijska pozornost naspram strave i užasa koji se dešavao u srcu Evrope. Već tada je jasno utvrđeno postojanje veoma razgranatog srpskog sistema sabirnih i koncentracionih logora.

Već 3. juna 1992. godine radna grupa bosanskih humanitarnih organizacija objavila je listu od 94. srpska logora u BiH sa 105. 348 zatočenika i 11 logora u Srbiji i Crnoj Gori sa 22. 710. zatočenika.

Već je do 3. juna 1992. godine 9. 100 zatočenika bilo ubijeno ili od iznemoglosti i bolesti izgubilo život. Taj dokument je dostavljen UN, odnosno visokom komesaru za izbjeglice u UN i Međunarodnom crvenom krstu kao i američkoj vladi.

Ono što je golema sramota civiliziranog Zapada, jeste da su ove institucije

mjesecima to prešućivale iako su imale i mnogo šira saznanja o zločinima i progonima koji su se vršili u BiH. Po svim pouzdanim dokazateljima imponzantna većina zatočenika bili su civili.

Prema podacima koje iznosi Tilman Cilh, veliki humanista, borac za ljudska prava i uporni istraživač genocida u BiH, samo je na području Brčkog, već u ljeto 1992. godine izgubilo život preko 3.000 ljudi.

Kako kaže Cilh: "Način na koji su zatočenici bili ubijani prepuštam njihovim nadzornicima. Mnogi zatočenici su bili strijeljani, razneseni dum-dum mecima, rastrgani ručnim bombama ili živi spaljeni. Drugi su bili strpani u prepune ćelije i u mukama zagušeni, jer su njihovi stražari u prostorije ubacili suzavac, drugi su opet jednostavno pušteni da iskrvare kao 50 do 60 ljudi u luci Brčko, pošto su im prethodno isječene genitalije".

Mnogi logori su bili samo prolazni, zatočenici koji ne bi bili ubijeni ponovo bi bili transportovani u neki drugi logor ili u konvojima protjerivani preko linije fronta u druge dijelove BiH ili Hrvatske.

Prema međunarodnim procjenama, a i kasnijim istraživanjima i svjedočenjima već u to vrijeme pobijeno je više hiljada logoraša. U to vrijeme stotine pa i hiljade sela i gradova su bezdušno napadani artiljerijom i oklopnim sredstvima bez ikakve prethodne opomene.

BiH je bukvalno gorjela i na njoj je u stilu Džingis - Kanovih hordi primjenjivan sistem spaljene zemlje. Četnici su bezdušno ubijali, klali, masakrirali, silovali i progonili. Odrasli muški stanovnici bi po pravilu bili odvojeni i transportovani u razne logore sa velikom izvjesnošću da će kasnije biti likvidirani.

Primjeri: Kozarca, Prijedora, Sarskog Mosta, Nevesinja, Gacka, Zvornika, Bratunca, Višegrada, Foče, Bijeljine i desetine drugih gradova i hiljade sela o tome stravično govore, kataklizmično svjedoče. Da ne govorim o jednom od krvavih finala i bestijalnog kolektivnog uništenja Bošnjaka u tzv. zaštićenoj zoni Srebrenice i Žepe.

Zato je ova knjiga Jusufa Kadrića veoma značajna. Ona nema pretenziju da se

teorijski i politički bavi zločinima genocida, *ona je isključivo bazirana na svjedočenjima žrtava zločina.*

Kako se kaže i u napomeni izdavača, svjedočenja su prikupljena najvećim dijelom tokom snimanja TV. filma i serije "Dosije - Brčko".

Kadrić je lično snimio 50. izjava svjedoka u trajanju od preko 2.000 minuta, a uz to je koristio i arhivske izjave u trajanju od 1.000 minuta kao i izjave iz drugih izvora. Tu su korišteni i arhivski materijali Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti međunarodnog prava u Sarajevu, te drugi relevantni dokumenti.

To je, dakle, pouzdano autentično svjedočenje, da se pamti, da se upozori i da se nikada ne zaboravi. To je skroman ali veliki dug prema najmanje 200. 000 mrtvih, 30. 000 silovanih i gotovo milion prognanih i raseljenih.

To je dug spram majčinskim i staračkim suzama, ubijenoj djeci još u majčinih utrobama, spram poharane, uciviljene, popaljene i planetarno unesrećene Bosne i Hercegovine i Bošnjaka posebno.

Jusuf Kadrić je nepristrano, nemilosrdnošću kamere i autentičnog svjedočenja, na relativno malom prostoru, zahvatio samo jedan segment te tragedije, ali to je veliki doprinos stradalničkom mozaiku i izuzetna nadopuna za okruživanje slike o tzv. etničkom čišćenju i genocidu.

Dobro je da se ova knjiga, kao autentično svjedočenje, pojavila upravo sada. Jer, kako se približava arbitražna odluka o Brčkom, to više rastu političke strasti, navijanja, nadanja i različita očekivanja.

Svaka strana podastire svoje argumente. Poplašen, Radišić, Dodik, Plavšićka i ostali iz Republike Srpske su uvjereni da Brčko treba da pripadne RS-u.

Izetbegović, Silajdžić, Bičakčić, Đapo, Ganić, i ostali iz Federacije BiH su opet uvjereni da Brčko mora pripasti Federaciji. Čak su Izetbegović, pa potom i Silajdžić najavili i ostavke ukoliko bi Brčko pripalo Republici Srpskoj. Koliko je to politička igra i ucjena, a koliko stvarno političko opredje-

ljenje i uvjerenje-teško je procijeniti. Interesantno je da se sa hrvatske strane politično mlako insistira da Brčko pripadne Federaciji, a HDZ se prema tom gorućem problemu odnosi gotovo nezainteresovano.

Argumenti s federalne strane su primarno *moralnog* karaktera.

Polazi se od toga da je u opštini Brčko izvršen jedan od najvećih zločina genocida tokom agresije na Bosnu i Hercegovinu i da bi bilo skardno i apsolutno nepravilno da Brčko pripadne onima koji su taj zločin izvršili.

Po popisu stanovništva iz 1991.godine općina Brčko je imala 87.627 stanovnika. U toj strukturi 38.617 (44.07%) su bili Bošnjaci, 22.252 (25.39%) Hrvati, 18.128 (20.69%) Srbi, 5.731 (6.54%) Jugoslaveni, i Ostali 2.899 (3.30%). Po demografskim analizama među Jugoslovenima i Ostalim najviše je bilo Bošnjaka.

Sam grad Brčko brojao je 41.406 stanovnika, od čega je Bošnjaka 22.994 (55.53%), Srba 8.253 (19.93%), Hrvata 2.894 (6.99%), Jugoslovena 5.211 (12.58%) i, Ostalih 2.054 (4.96%).

Na prvim poslijeratnim višestranačkim izborima održanim krajem 1990.god. SKBiH-SDP osvojio je 27% glasova, SDA 26%, HDZ 22%, SDS 14%, a preostalih 11% glasova podijelili su : Markovići reformisti, DSS, Liberalna stranka i MBO. Sve ovo u svojoj knjizi pregledno iznosi Jusuf Kadrić.

Ovi pokazatelji vrlo upečatljivo govore da sa stanovišta učinjenog genocida (pobijeno je više hiljada Bošnjaka i mnogo manje Hrvata), temeljitog etničkog čišćenja, demografske strukture općine i grada, te samih izbornih rezultata - SDS niti bilo koja politička garnitura iz Republike srpske nemaju baš ni jedan valjan argument za tražnju da Brčko pripadne RS-u.

Bez obzira što su ove činjenice za tri godine od Dejtona podastirane desetinu puta, predsjedavajući predsjedništva BiH Živko Radišić hladnokrvno i tobože nepristrasno tvrdi da Brčko logično i po samo njemu znanoj pravdi treba da pripadne RS-u.

Međunarodna zajednica se koleba, prave se različite kalkulacije i još se ne zna šta će supervizor Robert Farand odlučiti.

Srpska strana se uglavnom poziva na takozvane *geostrateške argumente*, smatrajući da ako bi Brčko pripalo Federaciji, bio bi presječen famozni "*koridor*", a *Republika Srpska podijeljena na dva dijela*.

Oni se pri tome pozivaju i na Dejton, iako po Dejtonskom sporazumu nema nikakvih koridora niti granicama odijeljenih država, već postoje samo dva ravnopravna entiteta unutar jedinstvene, suverene i međunarodno priznate države Bosne i Hercegovine.

U oba entiteta se s pravom boje kakva će biti odluka i kako da se gubitnička strana *politički i moralno opravda pred silnim obećanjima, počinjenim greškama, te kako da izade pred oči, napaćenom, ogorčenom i beskrajno izmanipuliranom narodu*.

Zato se prvo stidljivo, a ovih dana sve ofanzivnije, plasiraju ideje o distriktu za Brčko kao nekoj vrsti solomonskog rješenja kojim bi i vuk bio sit i ovce na broju.

Bez obzira šta će međunarodni moćnici odlučiti, Brčko ostaje paradigma goleme nepravde koja se činila i čini Bosni i Hercegovini, i ako se ne nađe pravedno rješenje sve velike priče o demokratskoj, cjelovitoj i multi, multi BiH pretvoriće se u licemjerje i prevaru.

Na to je upozorila i ova knjiga.

Na kraju iskrene čestitke autoru i izdavaču.